

CSEHY ZOLTÁN

Színek könyve

(KIS MAGYAR JARMANIÁDA, RÉSZLET)

Húsokker

A firenzei kereskedő, Francesco del Giocondo
ötgyermekes (és ráadásul) erényes felesége, jelenleg
modell, hetek óta órákat tölt egy karosszékben és folyamatosan fecseg.
Mint egy udvari madrigálé, nem rozsdáll
magnövesztett szája: magánörömében gusztustalanul
harsány színek lubickolnak. A száj megfesthetetlensége,
az öszvérsegg-mosoly reménytelensége
különösen irritáló. Egy igazi arc mindenre készen áll.
Akárcsak Francesco selymei. A mester hosszú
haját tömködi a fülébe: fülzsírba fagyna a csönd.
Egy percre feltűnnek Provence okker szikláit,
a vargánya okkere. Dr. Lillian Schwartz okker
mosolya: de hisz a Gioconda a Mester maga! Önarckép.
A folytonos fecsegés, a fülzsírba gyúrt haj
mása, titkos üzenet a reneszánsz vonzalmi körön,
a Jarman-univerzumon belül. A Mester
mint Nő. De attól még itt fecseg a selyemkereskedő
felesége a karosszékben, szava úgy árad,
mint egy bűvész torkából az összecsomózott selyemkendők,
a kép pedig nem készül,
a száj ficáncol, nő és szűkül, ernyed és feszül. A másnapi
ülésre nem jött a modell, egy fiút küldött. „Asszonyom
megfázott...”. „Ülj le”, szólt a mester. A vászon
hipp-hopp megkapja az okker száját, és
a kép, Lisa del Giocondo mása szinte mosolyogni kezd.
A fiú felkacag, majd áhítattal nézi.
Azon már meg sem lepődik, hogy
a Mester búcsúzóul szájon csókolja.

Buzérvörös, karmazsin

A buzérvörösért menj vissza a Horthy-korszakba:
a tüzéség fegyvernemi jelzése ilyen
vitéz Hager Ottó tábornoki köpenyén,
melyre kétoldalt tizenegy karéjú tölgylevelet
hímeztek aranysodrattal, és koronás arany gombocskával.
Tüzérbuzér. Buzértüzér. Perverz paronomasia?
A buzérvöröst a közhiedelemmel ellentétben nem Tormay
Cécile találta ki, bár biztosan lett volna hozzá kedve.
Nem is D’annunzio vagy Debussy, akik meg
annyi örömet sem tartottak maguknál. Azt a keveset is,
amit mégis, Sebestyén közös, buzérvörös vérében fedezték fel.
Hogy érhetett annyit 1945-ben Gróf Batthyány Margit
és Hans-Joachim Oldenburg
pisztolyának feketéje a virágvasárnapján merő szórakozásból
agyonlőtt kétszáz meztelen férfi levetett sárgája ellen?
A testből kiobbantott vörös rózsák szirmai
könnyebben enyésznek, egyszerűen szétfolynak
a történelem féregjárataiban (artériában?).
És mért hencegett úgy pár nap múlva a felgyújtott
rohonci kastély sárgás feketéje,
a vörös hadsereg megérkezésekor?
A túlhergelt színek kényszerű találkozása
tömegsírhoz vezet. Aztán a tömegsír fölött
mégis kiújul a svájci pásztorjáték. A háború után
Gróf Batthyány Margit kilovagol
ezer holdas erdőbirtokára. Anyanyelve a vadászat,
alapszíne a terepszín. Vad vére a tölgylevélen,
mielőtt Jupiterig kapaszkodhatna benne a lélek.
Míg kopója levizel egy bokrot,
csak úgy szórakozásból
bekiált a tömegsírba: „hogyan vagytok,
agyonlőtt férfiak, érzitek-e már a
körülmetélt gyökerek
szorítását? Valaki szedje össze a golyókat,
a töltényeket a fémről lerohadt
testek közül és fűzzön világszép
nyakláncot hófehér nyakamra”
Gróf Batthyány Margit, most meghalsz,
szól egy hang, szinte gyengéden, mintha gyerekszobából,
a te színed a szar trágya-termékenysége,

a te szagod a halál oxigénje.
Itt fogsz meggebedni a festőbuzérok
mezején, itt nyom agyon tulajdon éltető
démonod ujja, mint egy ámuldozó karmazsintetűt.

Lila, ibolya

A lila, persze, maga Adriana Lecouvreur, a rokokó
színésznő, az ő hervadt lilát felzokogó csokra.
Halált szívni
a tartósított szinesztéziából:
van benne legalább egy áriányi operai szélcsend!
A henyézés a bölcselet kezdete: az aforizmára
hajlamos lilázásé. Keress nullákat, írta Nietzsche,
és látni fogod, ahogy forog bennük a lila.
A partitúrából egyszer csak kisejlik egy szekrény,
melynek belső szerveit nem árt eltávolítani, mielőtt belefagynak.
Ó, ez mennyi karmesteri érzékenységet igényel!
Mintha a tudomásulvétel leplezett közönye
valamikor is megelőzhetné a leleplezés vágyát.
A lila a felcsatolt fallosz színe is, amikor
a dionüszoszi Natalie, a barna
bombázó viszonzásul magáévá teszi
az apollóni Angelót egy pornóklipben,
melyben mindenki a maga
boldogsága felé fordítja ülepét. Mert a nő mindig
idegen földbe gyökerezik, a férfi pedig
a nőben. Plasztik ibolyafejeket kötözgetni
a levelekre, lila falloszt a női ágyékre, így
tompítani az agresszív élet
elviselhetetlen közelségét: ezt is tudja a lila, és épp
olyan következetes természetességgel,
ahogy egy jobb vers is duruzsolni hagyja
a maga lila vércöreit.